

فصل اول

کلیات

برنامه درسی رشته صنایع دستی - فرش دارای رویکردی شایستگی محور است. کیفیت شناخته شده از یک شخص در محیط کار را شایستگی می گویند. شایستگی در حرفه، شغل، وظیفه، تکلیف کاری و مراحل کار حتی در جزئی ترین مورد آن قابل تعریف و سطح بندی است. به عبارت دیگر شایستگی به مجموعه و سطحی از مهارت های شغلی، مهارت های عمومی، دانش، نگرش و باور و ایمان گفته می شود. به طور کلی شایستگی، مهارت انجام دادن خوب و مناسب یک کار یا وظیفه را شایستگی می گویند. شایستگی به ۴ عامل بستگی دارد که شامل:

۱- دانش^۱: توانایی های ذهنی- عقلانی از قبیل کسب دانش، رشد مهارت های ذهنی، قدرت تجزیه تحلیل می باشد.

۲- مهارت^۲: توانایی کاربرد دانش و دانش فنی برای انجام تکالیف شغلی و حل مسئله که می تواند به صورت فیزیکی و روان حرکتی مانند کاربرد ابزار یا شناختی مانند مهارت حل مسئله یا مهارت تفکر خلاق باشد. همچنین به توانایی عضلات و ایجاد هماهنگی بین آنها و یا به عبارتی هماهنگی بین اعمال روانی، حرکتی نیز گفته می شود هرچند از سطوح بالای حوزه شناختی نیز به عنوان مهارت نام برده شده است.

۳- سطح مهارت^۳: میزان مهارتی است که فرد در حرفه یا شغل کسب می کند و در جایگاه شغلی مربوطه قرار می گیرد. در نظام طبقه بندی حرفه ها در استاندارد ISCO ۲۰۰۸ برای حرفه ها چهار سطح مهارت و در سطح ملی هفت سطح مهارت به شرح مندرج در جدول وجود دارد:

جدول مقایسه سطوح مهارتی نظام طبقه بندی حرفه های ملی با ISCO ۲۰۰۸

ایسکو ۲۰۰۸		ملی ایران	
عنوان	سطح مهارتی	عنوان	سطح مهارتی
متخصص	۴	دکترا	۷
		کارشناس ارشد	۶
		کارشناس	۵
تکنسین	۳	تکنسین ارشد	۴
		تکنسین	۳
کارگر ماهر	۲	کمک تکنسین	۲
		کارگر ماهر	۱
کارگر ساده	۱	کارگر ساده	۰

۱ - Knowledge

۲ - Skill

۳ - Skill level

۴- نگرش! نگرش به توانایی‌هایی گفته می‌شود که به جنبهٔ احساسی و عاطفی، ارزشی و علاقه مربوط می‌شود. مشارکت فعال توأم با علاقه و انگیزه مثالی از این نوع توانایی است. نگرش در واقع نوعی مهارت ذهنی ناشی از عمل نیز هست.

شایستگی‌ها

۱ شایستگی‌های غیر فنی

۲ شایستگی‌های فنی

۳ شایستگی‌های عمومی

۱- شایستگی‌های غیر فنی^۲: به مهارت‌های بسیار ضروری برای محیط کار و زندگی، برای استخدام و توسعهٔ شغلی در اجتماع و زندگی در راستای موفقیت در یادگیری و حل مسائل و مشکلات گفته می‌شود. این مهارت با سطوح عملکردی مختلف آموزش داده می‌شود و برای موفقیت در دامنه وسیعی از فعالیت‌ها در آموزش، تربیت فنی، کار و زندگی نیاز است.

شایستگی‌های غیر فنی در درس ارزیابی و بازاریابی فرش عبارتند از :

۱ مسئولیت‌پذیری

۲ مدیریت مواد و تجهیزات

۳ مدیریت زمان

۴ درست‌کاری

۵ نقش در تیم

۶ مذاکره مؤثر

۷ نگرش‌های مثبت

نام شایستگی غیر فنی	سطح	شرح
مسئولیت‌پذیری	۱	حضور منظم- به‌نمایش گذاشتن و اثبات حضور به‌موقع و وقت‌شناسی انجام وظایف و کارهای محوله - پیروی از قوانین (خط مشی) مراحل- نمایش و به‌کارگیری سطح خوبی از تمرکز ذهنی- داوطلب شدن برای فعالیت‌های جدید و خاص- انجام صحیح کارها با حداقل نظارت- توجه به جزئیات کار- به‌نمایش گذاشتن اشتیاق/خوش‌بینی/ ابتکار- مفهوم وجدان کاری
	۲	کنترل و پایش استانداردهای عملکردی پیگیری وظیف محوله- ابراز تعهد به‌سازمان متبوع- به‌نمایش گذاشتن تلاش و پشتکار قابل توجه- اطمینان از کیفیت کار انجام شده- وجدان کاری
	۳	قضاوت و ارزشیابی در مورد مسئولیت‌پذیری خود و دیگران

۱ - Attitude

۲ - Nontechnical competency

شرح	سطح	نام شایستگی غیر فنی
نگهداری از تجهیزات و منابع مورد نیاز برای اجرای کار خاص - به دست آوردن تدارکات و تجهیزات - توزیع تدارکات و تجهیزات	۱	مدیریت مواد و تجهیزات
سفارش و نگهداری از لیست (سیاهه) تجهیزات (فهرست اموال) پایش و نظارت بر به کارگیری صحیح و ایمن مواد و تجهیزات	۲	
شناسایی مواد و تجهیزات مورد نیاز برای آینده - ارزیابی نیاز/کیفیت اثر بخشی/ایمنی مواد و تجهیزات - هماهنگی در تهیه، توزیع و ذخیره مواد و تجهیزات - تخمین نیازها و تسهیلات لازم برای اجرای پروژه‌ها - آماده نمودن درخواست‌های مناقصه	۳	

شرح	سطح	نام شایستگی غیر فنی
شروع به کار به موقع - پیروی از جدول زمان بندی - انجام مجموعه وظایف محوله - مدیریت مؤثر زمان - تنظیم جدول‌های زمانی مورد نیاز مسئول بخش	۱	مدیریت زمان
اولویت بندی کردن وظایف و کارهای روزانه - آماده کردن جدول‌های زمان بندی کار - نظارت/ تنظیم مراحل انجام کار (وظایف)	۲	
آماده نمودن و سازمان دهی جداول چندگانه زمان بندی کار- مدیریت جدول زمانی و خطوط زمان بندی کار- توصیه به اجرا و تنظیم جدول‌های زمان بندی کار- ارزشیابی چارچوب زمان بندی پروژه‌ها- اصلاح و تنظیم چارچوب زمانی انجام پروژه‌ها	۳	

شرح	سطح	نام شایستگی غیر فنی
ایفای کامل نقش به عنوان عضو تیم	۱	نقش در تیم
ایفای کامل نقش به عنوان سازمانده تیم	۲	
ایفای کامل نقش عنوان رهبر تیم	۳	

شرح	سطح	نام شایستگی غیر فنی
تعیین الزامات کسب حلال-تعیین آثار و نتایج درستکاری- تعیین آثار کسب حلال- تعیین نیازهای مشتری	۱	درستکاری و کسب حلال
انجام کارهای شغلی بطور احسن، کامل و بر مبنای درستکاری- پایبندی به بهبود و ارتقاء خود و دیگران - برآوردن نمودن نیازهای مشتری	۲	
قضاوت و ارزشیابی درستکاری خود و دیگران- حل مسائل مربوط به عدم رضایت مشتری	۳	

شرح	سطح	نام شایستگی غیر فنی
فهم استانداردها - رعایت استانداردها - تشویق دیگران برای پذیرش مفاهیم جدید-تعهد به خردورزی و تعالی - هدایت به وسیله ارائه مثال - تفسیر موقعیت های جدید	۱	نمایش قدرت رهبری افراد
تشویق دیگران برای توسعه ظرفیت های فردی - اشتیاق / نگرش های مثبت تولید ایده های کوچک و بزرگ	۲	
ترغیب دیگران برای برگرداندن ایده ها/ رفتارهای منفی- توسعه نقاط قوت و کم کردن ضعفها- یکی کردن موقعیت ها / نقطه نظرات متفاوت-قدرتمندکردن افراد / تیم ها برای به دست آوردن بهترین ها- قضاوت در مورد سبک های رهبری -تنظیم خط مشی/ سیاست ها	۳	

شرح	سطح	نام شایستگی غیر فنی
فهم فرایند مذاکره- بازبانی قوانین و اصول مذاکره- میانروی در بحث ها- تعیین تعارض ها- تعیین نگرانی ها و شکایات	۱	مذاکره
تحلیل پویایی گروه- تعیین موضوعات اساسی- تمایز بین واقعیت ها و استنتاج ها- ارائه مذاکره مؤثر	۲	
خلاصه نمودن مسائل دوطرف- تحلیل موضوعات اساسی- حل موضوعات فنی - ارزیابی پیامدهای مذاکره	۳	

۲- شایستگی فنی^۱: فردی دارای شایستگی فنی و حرفه‌ای است که دانش، مهارت‌ها و ظرفیت‌های انجام ضروری را داشته باشد و بتواند مسائل و مشکلات حرفه‌ای را به‌طور مستقل و انعطاف‌پذیر حل کند. همچنین باید در محیط‌کاری خود و سازماندهی کار، مشارکت داشته باشد.

■ قلمرو و جهت‌گیری محتوا

رویکرد برنامه‌درسی در شاخه فنی و حرفه‌ای «فطرت‌گرایی توحیدی» است که تحقق این رویکرد مستلزم آموزش مبتنی بر شایستگی است. جهت‌گیری محتوا و قلمروی محتوا در راستای تحقق اهداف و شایستگی‌های دنیای کار در شاخه فنی و حرفه‌ای، گروه و رشته تحصیلی- حرفه‌ای به شرح زیر است:

■ **آرمان‌های تربیتی:** اکتساب شایستگی‌های فنی و غیرفنی دنیای کار، عمومی (حداقل‌های اجتماعی)؛

■ **تلقی نسبت به فرایند یادگیری:** تحقق سطوح شایستگی‌ها براساس استانداردهای آموزشی؛

■ **تلقی نسبت به فرایند آموزشی:** فرایند آموزش مبتنی بر شایستگی و اطمینان از تحقق آن براساس استاندارد عملکرد در هر تکلیف کاری و ایجاد شرایط برای تداوم آن؛

■ **تلقی نسبت به هنر جو:** هنرجویان با ظرفیت‌ها و توانایی‌های گوناگون نقشی فعال در کسب همه واحدهای شایستگی مبتنی بر استاندارد عملکرد و با توجه به موقعیت‌های خویش دارند؛

■ **تلقی نسبت به هنر آموز:** سازماندهی محیط یادگیری به‌منظور تحقق صلاحیت‌های حرفه‌ای در یادگیرندگان (سازماندهی محیط یادگیری شامل: طراحی آموزش مبتنی بر شایستگی‌ها، تهیه طرح درس، چیدمان محیط فیزیکی یادگیری، چیدمان محیط روانی یادگیری و اجرای آموزشی)؛

■ تلقی نسبت به فرایند ارزشیابی عبارت‌اند از:

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی مبتنی بر استانداردهای آموزشی؛

ارزشیابی نهایی براساس استانداردهای صلاحیت‌های حرفه‌ای دنیای کار؛

اصول حاکم بر انتخاب راهبردهای یاددهی - یادگیری در شاخه فنی و حرفه‌ای

انتخاب راهبردهای یاددهی - یادگیری در فرایند آموزش به کمک مواد و رسانه‌های یادگیری به‌منظور تحقق شایستگی‌ها براساس اصول زیر استوار است:

۱- درک و تفسیر پدیده‌ها در موقعیت‌های واقعی زندگی

طراحی فعالیت‌های یاددهی - یادگیری براساس واقعیت‌های دنیای کار و زندگی با ارائه پروژه، پودمان، نمونه کار

طراحی فعالیت‌های یاددهی - یادگیری در واقعیت‌های دنیای کار و زندگی با ارائه پروژه، پودمان، نمونه کار

۲- تقویت انگیزه دانش‌آموزان

هم‌آموزی: ارائه محصولات و خدمات آموزشی - فرهنگی هنرجویان توسط واحد آموزشی

بازدید از مراکز صنعتی، خدماتی: مشارکت در پروژه‌های مرتبط با رشته تحصیلی، شغلی در جامعه

۳- امکان درک روابط علت و معلولی و قوانین کلی

آموزش شایستگی تفکر سیستمی، کنترل کیفیت و ریشه‌یابی مشکل در ساخت محصولات

روش‌های بهبود محصولات، فعالیت‌های تعمیر، عیب‌یابی و حل مسأله در کارگاه
آموزش مبتنی بر پروژه

۴- مرور و بازنگری شایستگی‌ها

انتخاب پروژه‌ها و پودمان‌های تکمیل‌شونده در طول سال یا پایه‌های مختلف تحصیلی

تلفیق شایستگی‌های حرفه‌ای در دیگر حوزه‌های یادگیری، برگزاری جشنواره‌ها و مسابقات علمی - عملی

۵- تلفیق نظر و عمل

به‌کارگیری چرخه شایستگی در فعالیت‌های یاددهی - یادگیری

۶- روش فعال و اخلاق

استفاده از نرم‌افزارهای تعاملی

ایجاد فرصت‌های نوآوری و خلاقیت از طریق پروژه، پودمان، نمونه کار

روش اکتشافی در فعالیت‌های یاددهی - یادگیری

۷- تأکید بر مشارکت دانش‌آموزان

ارائه رویکرد یادگیری مشارکتی در تدریس

۸- تعامل دانش‌آموزان با معلم، همسالان و محیط‌های یادگیری

اقدام پژوهی توسط هنرآموزان

۹- استفاده از فناوری‌های نوین

استفاده از فضای مجازی، نرم‌افزارها، فیلم‌ها

به‌کارگیری فناوری یادگیری مبتنی بر مغز

استفاده از هوش‌های چندگانه و انواع سبک‌های یادگیری

■ ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و تربیتی در این شاخه‌ها ناظر بر تحقق شایستگی‌ها و دستیابی به سطوح شایستگی‌ها و صلاحیت حرفه‌ای ملی ایران است.

■ برای شناخت بهتر به چند نمونه مهم آن به شرح زیر اشاره می‌شود:

*** شواهد کافی و متنوع برای قضاوت**

ارزشیابی به صورت مستمر و عملکردی مبتنی بر عمل خواهد بود. ملاک گذر از دوره کسب استاندارد شایستگی حرفه‌ای و عمومی کسب مدرک براساس صلاحیت خواهد بود.

■ خود آگاهی و خود ارزیابی در دستیابی به سطوح شایستگی بالاتر

در ارزشیابی شایستگی عمومی و حرفه ۱۰ الی ۲۰ درصد قضاوت توسط هنرجو انجام خواهد پذیرفت (تکالیف کاری همراه با سطح‌بندی شایستگی‌های حرفه‌ای و عمومی).

■ حفظ نقش مدرسه و معلم در ارزشیابی

ارزشیابی نهایی گروه کاری توسط تیمی از هنرآموزان یا دنیای کار انجام می‌شود.

■ نتیجه محور و فرایند محوری

■ استاندارد عملکرد تکالیف کاری به عنوان نتیجه فرایند یاددهی - یادگیری تلقی می‌شود. برخی از نتایج باید در دنیای کار (کارآموزی) ارزشیابی شوند.

■ ارزشیابی فرایند محور در کسب شایستگی‌ها نیز در فرایند شایستگی به کار می‌رود.

*** کارگروهی و حل مسأله**

اجرای فرایند ارزشیابی در بستر کارگروهی و موقعیت‌های جدید جهت حل مسأله در زندگی است.

*** ارزشیابی به عنوان بخش جدایی‌ناپذیر از فرایند یاددهی - یادگیری**

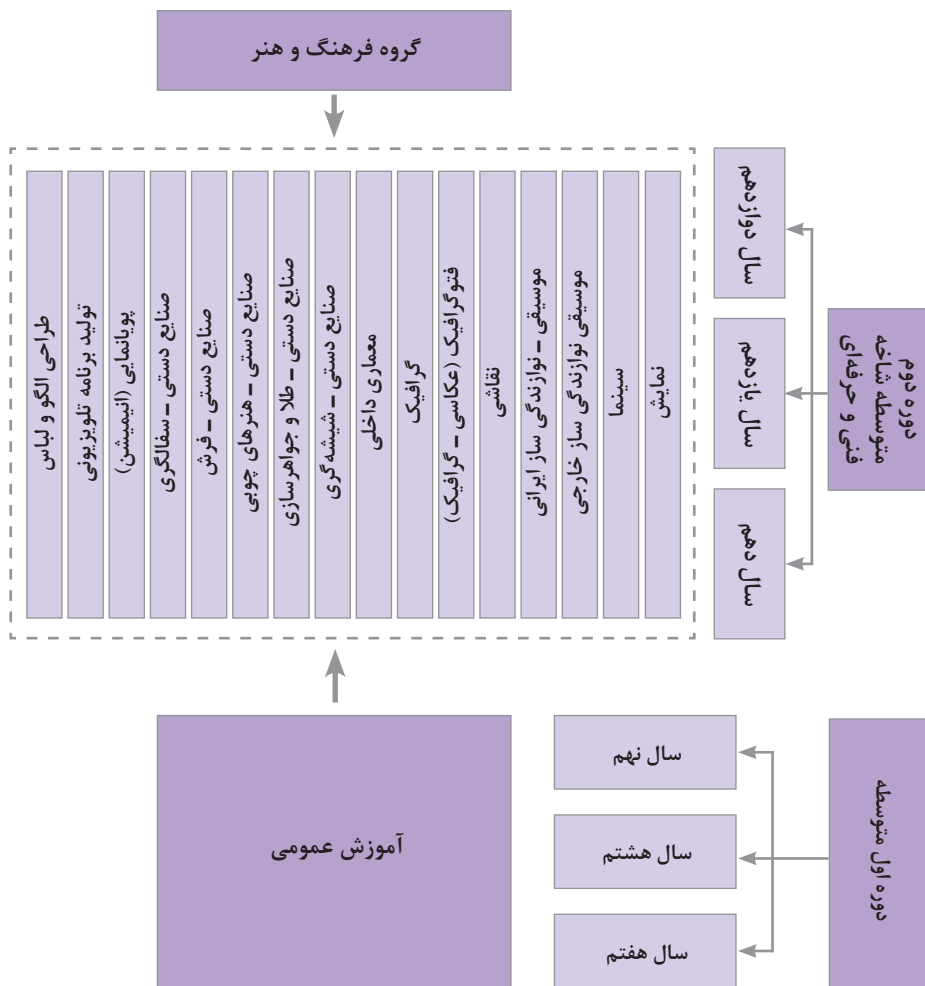
ارزشیابی پیشرفت تحصیلی قبل از ارزشیابی مبتنی بر استاندارد عملکرد اتفاق خواهد افتاد.

*** تکالیف عملکردی در سنجش**

ارزشیابی و سنجش مبتنی بر واقعیات و شرایط موجود در استاندارد ارزشیابی حرفه خواهد بود.

مسیرهای هدایت تحصیلی - حرفه ای در گروه فرهنگ و هنر

اهداف کلی (ارزیابی و بازاریابی فرش)

عرصه عناصر	رابطه با خویشتن (روح، روان و جسم)	رابطه با خدا	رابطه با خلق خدا(سایر انسان ها)	رابطه با خلقت
تعقل، تفکر و اندیشه ورزی	۱- آگاهی به نفس خویشتن در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش ۲- توجه به اهمیت سلامت روح، روان و جسم (رعایت اصول ارگونومی) خود در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش	۱- برتری تفکر و خردورزی بر عمل در روایات و در نظر گرفتن این نکته در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش ۲- ارتباط معرفتی با خدا و تلاش برای نمود عملی آن در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش	۱- تلاش برای شناخت خود و هستی از طریق اندیشه ورزی برای تکامل جامعه در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش ۲- تجزیه و تحلیل رفتار مردم در برابر کیفیت انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش	۱- توجه به شگفتی های هماهنگی با آن در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش ۲- وضعیت زندگی مردم در اولویت بندی شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش برای توجه بیشتر
ایمان و باور	۱- باور به توانایی ها و استعداد های خود در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش ۲- ایمان به هویت فرهنگی (ایرانی - اسلامی) موجود در فرش و التزام به آن در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش	۱- ایمان به تأثیر پنهان و آشکار الطاف و برکات الهی در شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش ۲- نگرش مطلوب در به کارگیری توصیه های اولیاء و انبیاء در شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش	۱- باور به ارزش های فرهنگی ایرانی - اسلامی در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش ۲- التزام قلبی به اهمیت شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش و تأثیر آن در رشد اقتصادی و فرهنگی جامعه	۱- باور به هدف دار بودن همه هستی و آفریده های آن و تعمیم آن به شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش ۲- باور به هم سوئی و هماهنگی شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش با نظام خلقت
علم (کسب معرفت شناخت، بصیرت و آگاهی)	۱- شناخت ابزار، مواد و وسایل مورد نیاز خویش برای استفاده در شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش ۲- آگاهی و کسب معرفت و مهارت جسمی و ذهنی برای انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش	۱- آگاهی به ارزش کسب علم نزد خداوند و قدردانی از نعمات الهی در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش ۲- بصیرت به عمل صالح در آموزه های دینی و ارتباط آن در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش	۱- کشف افراد لایق برای انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش و آموزش شناخت های کسب شده به دیگران ۲- آگاهی نسبت به معیارها، استانداردها و روش های تعیین شده در ارزیابی و بازاریابی فرش	۱- شناخت و درک اهمیت زمان در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش ۲- آگاهی در مورد روش های حفاظت محیط زیست در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش
عمل (کار، تلاش، اطاعت، عبادت، مجاهدت، کارآفرینی، مهارت و...)	۱- عمل بر اساس فرایند صحیح کار و رعایت ایمنی و بهداشت شخصی در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش ۲- بالا بردن مهارت های لازم جهت بهره برداری از زمان مطلوب فرایند، در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش	۱- شروع انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش با یاد خدا، چراکه هر کاری با یاد خدا عبادت خواهد بود و عبادت موجب آرامش و ارتباط مستقیم با خالق هستی. ۲- افزایش توفیق در کار علمی، در حیطه ارزیابی و بازاریابی فرش با تقویت ارتباط با خدا	۱- رعایت قوانین و مقررات اجتماعی و صنفی در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش جهت کسب رضایت مشتریان ۲- عملکرد هماهنگ با همکاران در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش بر اساس وظیفه و ایجاد بستر مناسب برای فعالیت دیگران	۱- تلاش در جهت حفظ محیط پیرامون با بهینه کردن ابزار و فرایند کارهای مرتبط با شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش ۲- استفاده از مواد مصرفی سازگار با محیط زیست در شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش

عرصه عناصر	رابطه با خویشتن (روح، روان و جسم)	رابطه با خدا	رابطه با خلق خدا(سایر انسان ها)	رابطه با خلقت
اخلاق (تزکیه، عاطفه و ملکات نفسانی)	۱- احساس مسئولیت نسبت به سلامت فردی در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش ۲- در نظر گرفتن اصول اخلاقی در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش	۱- رعایت فضایل اخلاقی سیره انبیاء و اولیاء الهی در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش ۲- عملکرد اصولی در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش براساس فرامین الهی	۱- خدمت به خلق و پرهیز از کم کاری در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش ۲- رعایت حقوق مصرف کننده در انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش	۱- احساس مسئولیت نسبت به عالم خلقت با حفظ صحیح فرش برای ارایه به مشتریان و یا نگهداری برای آیندگان در حین انجام شایستگی های ارزیابی و بازاریابی فرش ۲- ارزش نهادن به عالم خلقت به عنوان مهم ترین منبع در تولید فرش و ارزیابی و بازاریابی آن

تعاریف و اصطلاحات

رویکرد برنامه درسی ملی

منظور از این اصطلاح، جهت گیری آموزش های مدرسه ای براساس فلسفه تربیتی نظام حاکم بر جامعه و انتظارات رهبران، مردم و نهادها از برنامه درسی ملی است. این رویکرد، رویکرد فطرت گرای توحیدی نام دارد که مقصد عالی آن، شکوفایی گرایش های الهی در انسان و تربیت انسان خلیفه الله است.

■ **دنیای کار:** شامل کار مزدی، پیگیری حرفه و شغل در زندگی در همه جنبه های زندگی اجتماعی است. دنیای کار از دنیای آموزش و زندگی شخصی متمایز است. دنیای کار اعم از زندگی شغلی، بازار کار، محیط واقعی کار و بنگاه های اقتصادی است.

■ **محیط کار:** موقعیتی است که افراد در آن کار می کنند و گستره های وسیع از فضاها از خانه تا کارخانه بزرگ را شامل می شود.

■ **بنگاه اقتصادی:** محلی که در آن فعالیت های اقتصادی مبتنی بر استاندارد ملی طبقه بندی فعالیت های اقتصادی صورت می گیرد.

■ **صلاحیت حرفه ای:** مجموعه ای از شایستگی های حرفه ای است که با توجه به سطح، نوع و وسعت آنها به سطوح دیگر تقسیم خواهند شد.

■ **آموزش و تربیت فنی و حرفه ای:** آموزش و تربیت در قلمرو دنیای کار جهت زمینه سازی، آمادگی، نگهداشت و ارتقای شغلی و حرفه ای را گویند. آموزش و تربیت فنی و حرفه ای واژه ای جامع است که به جنبه های از فرایند آموزشی و تربیتی، دربرگیرنده مطالعه فناوری ها و علوم وابسته، کسب نگرش ها و مهارت های

عملی، فهم و دانش مرتبط با حرفه‌ها را در بخش‌های گوناگون اقتصادی و زندگی اجتماعی، علاوه بر آموزش عمومی، ارجاع و اطلاق می‌شود. این واژه اعم از آموزش فنی و حرفه‌ای رسمی، غیررسمی و سازمان نیافته است. همچنین این آموزش‌ها شامل طیف وسیعی از فرصت‌های توسعه مهارت‌ها است که با بافت‌های ملی و محلی هماهنگ می‌گردد. یادگیری برای یاد گرفتن و رشد سواد و مهارت‌های محاسبه، مهارت‌های عرضی (غیرفنی) و مهارت‌های شهروندی نیز از مؤلفه‌های جدایی‌ناپذیر آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای می‌باشند.

■ **شغل:** واژه شغل «استخدام شدن برای ارائه خدمت و یا برای مدتی خاص» است. شغل محدود به زمان و فرد کارفرما است. شغل مجموعه‌ای از کارها و وظایف مشخص است که در یک جایگاه خاص تعریف می‌شود. یک شخص ممکن است در یک حرفه در زمان‌های گوناگون مشاغل متفاوت داشته باشد.

■ **حرفه:** مجموعه‌ای از مشاغل دنیای کار است که شباهت معقولانه‌ای از نظر کارها، دانش و توانایی‌های مورد نیاز دارد. حرفه مشغولیت اصلی فرد در طول زندگی است. استاندارد حرفه‌ای، حداقل‌های مورد انتظار دنیای کار در یک حرفه را نشان می‌دهد. حرفه مرتبط با فرد و نقش وی در بازار و دنیای کار است (مانند حسابدار، خانه‌دار، جوشکار، پرستار، مهندس ساختمان). اکثر حرفه‌ها در بخش‌های مختلف وجود دارد در حالی که برخی از حرفه‌ها (مهندس معدن) مربوط به بخش خاصی است. یک حرفه مجموعه‌ای از مشاغل است که شباهت معقولانه‌ای از نظر کارها، دانش و توانایی‌های مورد نیاز دارد.

■ **وظیفه:** وظیفه عبارت است از مسئولیت و نقش اصلی مشخصی را که در یک جایگاه شغلی یا حرفه برای شخص در نظر می‌گیرند، وظیفه نام دارد. برای مثال از وظایف اصلی یک تعمیرکار خودرو می‌توان به تعمیر سیستم مولد قدرت، تعمیر سیستم انتقال قدرت و... اشاره کرد. از تکنسین مکترونیک انتظار می‌رود نگهداری و تعمیرات سیستم‌های کنترل عددی را به‌عنوان وظیفه انجام دهد.

■ **تکلیف‌کاری:** یک تکلیف‌کاری فعالیت مشخصی است که دارای ابتدا و انتها است و شامل مراحل منطقی است. معمولاً هر وظیفه به چندین تکلیف‌کاری تقسیم می‌شود. به‌طور مثال از یکی از تکالیف‌کاری وظیفه «تعمیر سیستم مولد قدرت»، تنظیم سیستم جرعه است.

■ **شایستگی:** مجموعه‌ای اثبات شده از دانش، مهارت و نگرش مورد نیاز جهت انجام یک تکلیف‌کاری، براساس استاندارد را، شایستگی گویند. شایستگی‌ها در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به‌سه دسته شایستگی‌های فنی، غیرفنی و عمومی تقسیم‌بندی می‌شوند.

■ **سطح شایستگی انجام کار:** صرف نظر از اینکه یک تکلیف کاری در چه سطح صلاحیت حرفه‌ای انجام می‌شود، انجام هر کار ممکن است با کیفیت مشخصی در محیط کار مورد انتظار باشد. سطح کیفی شناخته شده از یک شخص در محیط کار را سطح شایستگی مورد انتظار و نیاز گویند. سطح شایستگی انجام کار معیار اساسی ارزشیابی است. در بین کشورهای مختلف نظام سطح‌بندی شایستگی گوناگونی وجود دارد اما نظام چهار سطحی معمول‌ترین آنها به نظر می‌رسد.

■ **چارچوب صلاحیت ملی:** چارچوبی است که صلاحیت‌ها، مدارک و گواهینامه‌های در سطوح و انواع مختلف را به صورتی منسجم و همگون براساس مجموعه از معیارها و شاخص‌های توافق شده به هم ارتباط می‌دهد. در این چارچوب به مهارت و تجربه در کنار دانش ارزش ویژه‌ای داده می‌شود. زمان و مکان یادگیری ارزش کمتری دارد.

■ **سطح صلاحیت:** سطح صلاحیت عبارت است از سطح حرفه یا شغلی در چارچوب صلاحیت‌های حرفه‌ای ملی که تکلیف کاری باید در آن طراحی و تدوین گردد. نظام‌های سطح‌بندی گوناگونی در بین کشورها وجود دارد، سطح صلاحیت مهندسی (حرفه‌ای) پنج در نظر گرفته شده است که به طبع آن تکنسین فنی یا حرفه‌ای دارای سطح چهار است. صلاحیت حرفه‌ای در اروپا EQF به ۸ سطح تقسیم‌بندی شده است.

■ **برنامه درسی آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای:** برنامه درسی آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای مجموعه‌ای از استانداردها دنیای کار، اهداف، محتوا، روش‌ها، راهبردهای یاددهی-یادگیری، تجهیزات، زمان، فضا، استاندارد شایستگی‌ها، مواد آموزشی، استاندارد ارزشیابی است که دانش‌آموز (هنرجو)، کارآموز یا مربی را برای رسیدن به آن اهداف در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای هدایت می‌نماید. دامنه شمول برنامه درسی در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، دنیای کار و دنیای آموزش را در برمی‌گیرد.

معمولاً در نظام‌های آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کشورها سه نوع استاندارد، متصور می‌شوند:

۱- **استاندارد شایستگی حرفه‌ای:** شایستگی یا مهارت، که توسط متولیان صنعت، بازار کار و اتحادیه‌ها، صنوف و... تهیه می‌شود. در این استاندارد، وظایف، کارها و صلاحیت‌های هر شغل یا حرفه مورد توجه قرار می‌گیرند.

۲- **استاندارد ارزشیابی:** براساس استاندارد شایستگی حرفه‌ای و دیگر عوامل مؤثر توسط گروه‌های مشترکی از حوزه‌های گوناگون تهیه می‌شود و منجر به اعطای گواهینامه یا مدرک صلاحیت حرفه‌ای می‌گردد.

۳- استاندارد آموزشی (برنامه درسی): براساس استانداردهای شایستگی حرفه و ارزشیابی توسط ارائه دهندگان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای تهیه می‌گردد. در این استاندارد و اهداف دروس، محتوا، راهبردهای یاددهی-یادگیری، تجهیزات آموزشی و... در اولویت قرار دارد.

■ آموزش مبتنی بر شایستگی:

رویکردی در آموزش فنی و حرفه‌ای است که تمرکز بر شایستگی‌های حرفه‌ای دارد. شایستگی‌ها را به‌عنوان پیامدهای آموزشی در نظر می‌گیرد و فرایند نیازسنجی، طراحی و تدوین برنامه درسی و ارزشیابی براساس آنها انجام می‌شود. شایستگی‌ها می‌توانند به شایستگی‌های فنی (در یک حرفه یا مجموعه‌ای از حرفه‌ها)، غیرفنی و عمومی دسته‌بندی شوند. رسیدن فراگیران به حداقلی از همه شایستگی‌ها به‌عنوان هدف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در این رویکرد مورد توجه قرار می‌گیرد.

■ **استاندارد شایستگی حرفه:** استاندارد شایستگی حرفه تعیین‌کننده فعالیت‌ها، کارها، ابزارها و شاخص‌هایی برای عملکرد در یک حرفه است.

هویت حرفه‌ای: برآیند مجموعه‌ای از باورها، گرایش‌ها، اعمال و صفات فرد در مورد حرفه است. بنابراین به‌دلیل تغییرات این مجموعه در طول زندگی حرفه‌ای، هویت حرفه‌ای قابلیت تکوین در مسیر تعالی را دارد.

گروه تحصیلی- حرفه‌ای (چند رشته‌ای تحصیلی- حرفه‌ای): چند رشته تحصیلی - حرفه‌ای که در کنار هم قرار می‌گیرند تا فراگیر را برای انتخاب مبتنی بر علائق، تصحیح در موقعیت براساس استعداد و حرکت در مسیر زندگی با توجه به استانداردهای راهنمایی و هدایت تحصیلی- حرفه‌ای به‌صورت منطقی یاری می‌رساند. چند رشته‌ای‌ها ممکن است با توجه به شرایط و امکانات منطقه‌ای هم‌خانواده، غیر هم‌خانواده، شایستگی‌های بزرگ مبتنی بر گروه‌های فرعی حرفه و شایستگی‌های طولی برای کسب کار باشد. گروه‌بندی تحصیلی- حرفه‌ای باعث شکل‌دهی هویت حرفه‌ای و تکوین آن در طول زندگی خواهد شد.

■ **رشته تحصیلی- حرفه‌ای:** مجموعه‌ای از صلاحیت‌های حرفه‌ای و عمومی است که آموزش و تربیت بر اساس آن اجرا و ارزشیابی می‌گردد.

■ **اهداف توانمندسازی:** اهداف توانمندسازی اهدافی است که براساس شایستگی‌ها، استاندارد عملکرد و اقتضائات یاددهی-یادگیری جهت کسب شایستگی‌ها توسط دانش‌آموزان تدوین می‌گردد. اهداف توانمندساز با توجه به رویکرد شکوفایی فطرت شامل پنج عنصر: تعقل، ایمان، علم، عمل و اخلاق و چهار عرصه ارتباط متربی با خود، خدا، خلق و خلقت است که با محوریت ارتباط با خدا تعریف، تبیین و تدوین می‌شوند. باتوجه به این‌که آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارتی فرایند تکوین

و تعالی هویت حرفه‌ای متربیبان است و هویت متربیبان نوع ارتباط آنان با خدا، خود، خلق و خلقت است، بنابراین اهداف تربیت با توجه به این عرصه‌ها قابل تبیین خواهد بود، این عرصه‌ها به گونه‌ای جامع، یکپارچه و منطقی کلیه ساحت‌های تربیتی^۱ را دربرمی‌گیرد.

■ **یادگیری یک پارچه و کل نگر:** یادگیری همه جانبه، یادگیری یک موضوع از ابعاد مختلف. در برنامه درسی ملی به ارتباط عناصر اهداف درسی و تربیتی و عرصه‌های چهارگانه گفته می‌شود.

■ **یادگیری:** فرایند ایجاد تغییرات نسبتاً پایدار در رفتار یادگیرنده، یادگیری ممکن است از طریق تجربه‌عینی (از طریق کار، تمرین و...)، به صورت نمادین (از طریق اشکال، اعداد و نمادها)، به شیوه نظری (توضیحات کلی) یا به شیوه شهودی (ذهنی یا روحانی) صورت گیرد.

■ **فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته:** براساس اصول حاکم بر انتخاب راهبردهای یاددهی - یادگیری در شاخه فنی و حرفه‌ای طراحی می‌گردد. در تدوین فعالیت‌های یادگیری در دروس مختلف شاخه فنی و حرفه‌ای براساس برنامه درسی ملی ایران و حوزه یادگیری کار و فناوری، دیدگاه فناورانه حاکم خواهد بود. انتخاب فعالیت‌های یاددهی - یادگیری در فرایند آموزش به کمک مواد و رسانه‌های یادگیری به منظور تحقق شایستگی‌ها براساس اصولی از قبیل تقویت انگیزه دانش‌آموزان، درک و تفسیر پدیده‌ها در موقعیت‌های واقعی دنیای کار، فعال نمودن دانش‌آموزان استوار است.

■ **محتوا:** محتوی آموزشی مبتنی بر اهداف توانمندساز و فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته است. محتوی مبتنی بر ارزش‌های فرهنگی و تربیتی و سازوار با آموزه‌های دینی و قرآنی، مجموعه‌ای منسجم و هماهنگ از فرصت‌ها و تجربیات یادگیری است که زمینه شکوفایی فطرت الهی، رشد عقلی و فعلیت یافتن عناصر و عرصه‌ها را به صورت پیوسته فراهم می‌آورد. همچنین محتوی دربرگیرنده مفاهیم و مهارت‌های اساسی و ایده‌های کلیدی مبتنی بر شایستگی‌های مورد انتظار از دانش‌آموزان است و برگرفته از یافته‌های علمی و معتبر بشری است. تناسب محتوی با نیازهای حال و آینده، علایق، ویژگی‌های روان‌شناختی دانش‌آموزان، انتظارات جامعه اسلامی و زمان آموزش از الزامات محتوی است.

■ **بسته تربیت و یادگیری:** بسته تربیت و یادگیری، به مجموعه‌ای هماهنگ از منابع، مواد و رسانه‌های آموزشی اطلاق می‌شود که در یک بسته واقعی یا به صورت اجزایی هماهنگ با نشان و برند مؤسسه تولید کننده تهیه و برای یک یا چند پایه

۱- ساحت‌های تعلیم و تربیت براساس سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، عبارت‌اند از: اعتقادی، عبادی و اخلاقی، اجتماعی و سیاسی، زیستی و بدنی، زیباشناختی و هنری، اقتصادی و حرفه‌ای و علمی و فناورانه.

تحصیلی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در حال حاضر با گسترش فناوری‌های نوین، بسته آموزشی با نرم‌افزارهای آموزشی، لوح فشرده و سایت‌های اینترنتی تکمیل می‌شود. طراحی و تهیه بسته یادگیری براساس ماکت بسته تربیت و یادگیری انجام می‌پذیرد.

بسته تربیت و یادگیری می‌تواند شامل گستره‌های از منابع و رسانه‌های آموزشی یا حاوی تعدادی کتاب و کتابچه، برگه‌های کار، لوح فشرده، فیلم آموزشی و حتی برخی وسایل کمک آموزشی و ابزارها باشد. در کنار بسته سخت‌افزاری، استفاده از امکانات نرم‌افزاری و اینترنت نیز می‌تواند به تکمیل یک بسته آموزشی کمک کند. می‌توان بسته تربیت و یادگیری را به دو گروه کلی شامل منابع اصلی و منابع تکمیلی تقسیم نمود. منابع اصلی شامل کتاب راهنمای معلم، کتاب درسی، کتاب کار دانش آموز و کتاب ارزشیابی می‌شوند.

لذا بسته تربیت و یادگیری شامل: ۱- کتاب درسی ۲- راهنمای معلم ۳- کتاب همراه هنرجو ۴- کتاب کار ۵- نرم‌افزار دانش آموز ۶- فیلم هنرجو ۷- شبیه سازها ۸- فیلم معلم ۹- پوستر و غیره است.

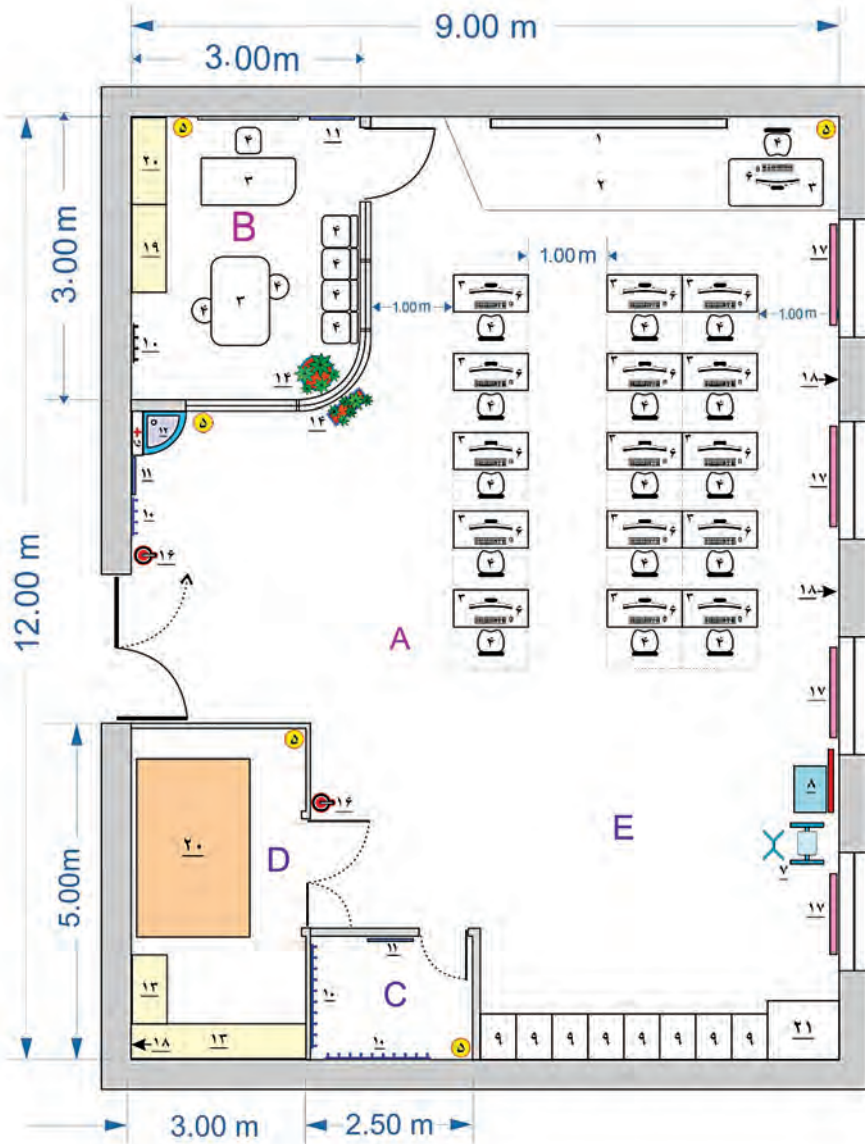
فضای کارگاهی

نقشه کارگاه ارزیابی و بازاربایی

راهنمای نقشه:

۸- باسکول	A - سالن کارگاه - ۹ در ۱۲ متر
۹- کمد فلزی قفل‌دار - عرض ۵۰، عمق ۷۰، ارتفاع ۱۲۰	B- اتاق سرپرست کارگاه و معلم - ۳ در ۳ متر (با پنجره‌های سرتاسری)
۱۰- رخت‌آویز دیوارکوب	C- اتاق رختکن ۲۵۰ در ۲۰۰ سانتی‌متر (مجهز به آینه، رخت‌آویز و هواکش)
۱۱- آینه دیواری	D- انبار - ۵ در ۳ متر
۱۲- سینک روشویی و ظرفشویی (دارای شیر آب سرد و گرم)	E- محل بررسی و عدل‌بندی فرش
۱۳- کابینت قفسه فلزی	۱- وایت‌بورد ۲۰۰ در ۱۳۰ سانتی‌متر
۱۴- گلدان گل آپارتمانی (گل طبیعی)	۲- سکوی یک پله‌ای ۵۰۰ در ۱۲۰
۱۵- جعبه کمک‌های اولیه	۳- میز تحریر و کامپیوتر
۱۶- کیسول آتش‌نشانی	۴- صندلی مناسب میزکار بدون دسته
۱۷- شوفاژ یا فنکوتل	۵- سطل زباله
۱۸- تهویه هوا (در کارگاه‌های مرتبط با فرش در پایین‌ترین سطح دیوار و مماس با زمین نصب می‌شوند).	۶- کامپیوتر
۱۹- کمد و دراور	۷- خرک و پایه نگهدارنده رول پلاستیک
۲۰- میز چوبی به ابعاد ۲۰۰ در ۳۰۰ سانتی‌متر یا ۳۰ سانتی‌متر ارتفاع	
۲۱- کمد ابزار و مواد مصرفی	

اصول انتخاب راهبردهای یاددهی - یادگیری در رشته

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

ارزشیابی کار: تعیین ارزش کار یا تکلیف کاری براساس ضوابط و مقررات خاص است. در ارزشیابی کار، عمق هدف‌های مورد نظر در کار تعیین میشود.

انواع ارزشیابی:

۱- **سنجش^۱:** نوعی ارزشیابی است که از طریق اندازه‌گیری صورت می‌گیرد. به عبارت دیگر فرایند جمع‌آوری اطلاعات درباره یادگیرندگان به منظور تصمیم‌گیری در مورد رشد و پیشرفت آنان است.

۲- **شواهد^۲:** مستندات مکتوب درباره درست بودن یا حقیقت داشتن موضوعی را شواهد گویند. با ارائه شواهد متنوع و کافی امکان قضاوت در ارتباط با سطح دستیابی به اهداف برنامه درسی یا موارد دیگر به وجود می‌آید.

۳- **ارزشیابی تشخیصی^۳:** نوعی ارزشیابی برای تشخیص نقاط قوت و نقاط ضعف یادگیرندگان در مهارت‌های اساسی یا پیش‌نیاز است. از طریق این ارزشیابی می‌توان مشخص کرد که ذینفعان، معلومات، توانایی‌ها و مهارت‌های لازم برای ورود به حرفه یا شغل جدید را دارند یا خیر؟

۴- **ارزشیابی تراکمی^۴:** برای اندازه‌گیری سطح شایستگی و تسلط در هر کار حرفه‌ای مورد توجه ویژه قرار می‌گیرد. ارزشیابی تراکمی یا پایانی در مدارس متداول است و شامل ارزشیابی آخر دوره در روند آموزشی است. به عبارت دیگر تمام آموخته‌های یادگیرنده در طول دوره آموزشی ارزشیابی می‌شود.

۵- **سنجش توانایی^۵:** ارزشیابی توانایی‌های ادراکی (دادن پاسخ مناسب به اطلاعات دریافت شده از راه حواس) و توانایی‌های جسمانی (استقامت، قدرت، انعطاف‌پذیری و چلاکی).

۱ - Task evaluation

۲ - Assessment

۳ - Evidence

۴ - Diagnostic evaluation

۵ - Summative evaluation

۶ - The ability to assess

۶- **رفتارگرایی**^۱: به جای بررسی فکرها و حالت‌های ذهنی، رفتارهایی را بررسی می‌کنند که به دنبال فکرها می‌آیند.

۷- **ارزشیابی تکوینی** - مستمر^۲: برای اندازه‌گیری سطح شایستگی و تسلط هر کار حرفه‌ای در طول آموزش مورد توجه ویژه قرار می‌گیرد. به عبارت دیگر تمام آموخته‌های یادگیرنده در طول یک دوره آموزش معین که فعالیت آموزشی معلم در جریان است و یادگیری در حال تکوین و شکل‌گیری است انجام می‌شود و هدف آن تعیین نقاط قوت و ضعف یادگیری است.

۸- **سنجش ملاک معیار**^۳: فرد با استانداردهای شایستگی حرفه‌ای مقایسه می‌شود که نتیجه آن قبول یا رد است.

۹- **سنجش هنجار معیار**^۴: فرد با سایر افراد شرکت‌کننده در آزمون مقایسه می‌شود. مؤسسات می‌توانند نمره قبولی خود را تعیین و هنجارهای خود را با سایر مؤسسات مقایسه نمایند.

۱۰- **روش / ابزار سنجش**^۵: وسایلی هستند که محقق به کمک آنها می‌تواند اطلاعات مورد نیاز خود را برای تجزیه و تحلیل و بررسی پدیده مورد مطالعه و نهایتاً کشف حقیقت گردآوری نماید.

۱۱- **مقیاس درجه‌بندی**^۶: یکی از شیوه‌های شناخت است که به وسیله آن میزان خصوصیات و رفتارهای بارز و قابل مشاهده افراد در زمینه‌های مشخصی سنجیده می‌شود.

۱۲- **ارزشیابی نتیجه‌محور**^۷: مبنای ارزشیابی نتیجه رشد است و به پیشرفت توجه دارد و کسب اطلاعات را می‌سنجد. یادگیری فضای مشخصی دارد و در انتها آموخته‌های شخص را ارزشیابی می‌کند.

۱۳- **ارزشیابی فرایند**^۸: ارزشیابی از جریان رشد است و به پیشروی و تلاش توجه می‌شود. فرایند یادگیری پایان ندارد بلکه دارای مراحل است و ارزشیابی در طول یادگیری و بازخوردی است. در ضمن بازخوردهای دوره‌های به‌ویژه شناسایی مشکلات و نقص دروندادها در خلال اجرای برنامه توجه می‌شود.

-
- ۱ - Behaviorism
  - ۲ - Formative assessment
  - ۳ - Benchmark criteria to assess
  - ۴ - Normal assessment criteria
  - ۵ - The assessment tool
  - ۶ - Grading scale
  - ۷ - Evaluation results oriented
  - ۸ - Process evaluation

اصول انتخاب ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در رشته

- ۱ استفاده از انواع روش‌های ارزشیابی جهت سنجش پیشرفت تحصیلی و شایستگی‌های حرفه‌ای و عمومی در کار واقعی.
- ۲ استفاده از مدارک صلاحیت حرفه‌ای به‌عنوان ملاک گذر از دوره کسب استاندارد شایستگی حرفه‌ای و عمومی در رشته.
- ۳ ارزشیابی متنوع و مستمر برای سنجش میزان یادگیری شایستگی‌های عمومی و حرفه در رشته.
- ۴ استفاده از نمون برگ‌های ارزیابی به‌منظور سنجش شایستگی‌های کسب شده توسط هنرجو.
- ۵ ارزشیابی منصفانه و بر مبنای اندوخته‌های هنرجویان.
- ۶ فراهم نمودن شرایط مناسب کارگاهی قبل از انجام ارزشیابی.
- ۷ اجرای بخشی از فرایند ارزشیابی در بستر کار گروهی و با همکاری اعضای گروه.
- ۸ ارزشیابی مداوم و مستمر پیشرفت تحصیلی حین انجام کار به‌عنوان بخشی از فرایند یادگیری.

ویژگی‌های ارزشیابی

- ۱- **محتوای مورد ارزشیابی:** ارزشیابی در دروس رشته‌های تحصیلی - حرفه‌ای باید شایستگی انجام کار مبتنی بر استاندارد عملکرد را سنجش نماید. این شایستگی ترکیبی از عناصر پنجگانه در برنامه درسی ملی است. با توجه به استانداردهای حرفه‌ای و شرایط ارائه آموزش‌ها شایستگی‌های مورد ارزیابی به‌صورت‌های گوناگون خواهند بود. ارزشیابی ممکن است علاوه بر ارزشیابی مهارت‌ها و شایستگی‌هایی که مستقیماً با حرفه فرد در ارتباط هستند، مهارت‌های دیگری را نیز اندازه‌گیری کند که به آنها مهارت‌های محوری می‌گویند. این مهارت‌ها عبارتند از سواد حساب، مهارت‌های زندگی شامل مهارت‌های اجتماعی و شهروندی، مهارت‌های عام کاریابی مانند ارتباطات و تصمیم‌سازی و براساس حرفه فرد، مهارت‌های مدیریت و کار آفرینی. برای همین ارزشیابی به‌صورت کل‌نگر می‌باشد به‌طوری که شایستگی‌های فنی و غیرفنی در تحلیل کارها مورد توجه قرار خواهد گرفت.
- ۲- **مقیاس‌بندی و نمره‌دهی شایستگی:** باتوجه به اینکه ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در نظام جدید آموزشی دوره دوم متوسطه مبتنی بر شایستگی است همچنين هدف نهایی ارزشیابی مبتنی بر شایستگی، یادگیری و کسب توانایی انجام کار در شغل و حرفه است، لذا بر این اساس طراحی دروس به‌گونه‌ای انجام

شده که هر درس شامل چند پودمان و هر پودمان یک یا چند واحدهای یادگیری (تکالیف کاری) را دربرگیرد. در این رویکرد هنرجویان در فرایند یادگیری باید در انجام آنها شایستگی لازم را کسب نمایند. حداکثر نمره هر پودمان و واحد یادگیری ۴ نمره است و نمره‌دهی آن شامل دو بخش ارزشیابی فرایندی مستمر (انمره) و نتیجه‌ای پایانی (۳نمره) است. هنرجویان برای کسب شایستگی در واحد یادگیری بایستی حداقل ۲ را از ارزشیابی پایانی کسب نموده تا در آن واحد یادگیری شایستگی لازم را کسب نمایند. حداقل یک بار امکان جبران برای کسب شایستگی واحدهای یادگیری برای هنرجویان وجود دارد. نمره هر درس از میانگین نمرات پودمان (که هر پودمان میانگین نمرات یک یا چند واحد یادگیری است) تشکیل می‌گردد. در ارزشیابی مستمر ارزشیاب (هنرآموز) می‌تواند براساس ارزشیابی مراحل انجام کار در کتاب درسی و با توجه به فرایند یاددهی - یادگیری نمره‌دهی نماید. ارزشیابی پایانی براساس نمون برگ بیان شده در کتاب درسی انجام می‌شود. در سنجش واحد یادگیری شایستگی فنی، غیرفنی، ایمنی و بهداشت و توجهات زیست محیطی همزمان مورد سنجش قرار می‌گیرند.

در انجام تکلیف کاری یا واحدهای یادگیری برخی از مراحل بسیار مهم و حیاتی (از جمله رعایت ایمنی و بهداشت و شایستگی‌های غیرفنی) هستند. بنابراین برای قبولی بایستی در آن مرحله نمره ۲ را اخذ نمایند، در غیر این صورت هنرجو در آن واحد یادگیری شایستگی را کسب نمی‌کند. نمره هر واحد یادگیری نیز از میانگین نمرات مراحل کار شایستگی‌های غیرفنی و ایمنی و بهداشت حاصل می‌گردد. هنرآموزان می‌توانند تا ۲۰ درصد نمره از ارزشیابی را به خود ارزیابی توسط هنرجویان اختصاص دهند.

همچنین هنرجویان بعد از گذراندن ۳ درس از ۶ درس دوره متوسطه دوم، شایستگی دریافت گواهینامه سطح ۲ صلاحیت حرفه‌ای ملی را دارند و می‌توانند به شرط موفقیت در آن از این امتیاز برای ورود به بازار کار استفاده کنند. هنرجویان بعد از گذراندن موفقیت‌آمیز ۳ سال و کسب شایستگی در تمام واحدهای شایستگی (۶۰ واحد شایستگی، ۳۰ پودمان، ۶ درس) علاوه بر دریافت دیپلم در رشته تحصیلی - حرفه‌ای از وزارت آموزش و پرورش، به شرط موفقیت در آزمون صلاحیت حرفه‌ای ملی به دریافت گواهینامه سطح ۲ صلاحیت حرفه‌ای نائل آیند که ارزش ورود به بازار کار را دارد و معادل کمک تکنسین حرفه‌ای در همان رشته تلقی می‌شود. ارزشیابی عملکرد برای اصلاح یادگیری در هر شایستگی (مراحل) توسط ارزشیاب انجام و در نمون برگ‌های مربوط به عنوان پوشه کار نگهداری می‌شود.

صلاحیت‌های حرفه‌ای هنرآموزان رشته

مدرک تحصیلی

■ هنرآموز باید حداقل دارای مدرک کارشناسی در رشته صنایع دستی با گرایش فرش باشد. همچنین هنرآموزانی که رشته تحصیلی آنها فرش با گرایش «بافت و مرمت» می‌باشد و دارای مدرک سطح کارشناسی و بالاتر باشند می‌توانند در این رشته تحصیلی مشغول تدریس شوند.

مدارک حرفه‌ای

■ گذراندن دوره‌های تخصصی: نقشه‌کشی دستی و رایانه‌ای فرش، بافت انواع گلیم، بافت انواع جاجیم، بافت زیلو، چله‌ریزی، چله‌کشی و بافت قالی، پرداخت و سرویس‌کاری، تبلیغ و بازاریابی فرش، استاندارد بسته‌بندی فرش برای هنرآموز الزامی است.

■ گذراندن دوره‌های ضمن خدمت روش‌های تدریس، بهداشت و ایمنی کارگاه، اخلاق حرفه‌ای و مهارت‌های حرفه‌آموزی نیز ضروری است.

تجربه کاری

■ داشتن حداقل ۴ سال سابقه کار مرتبط یا فارغ التحصیل رشته‌های تربیت دبیر فنی الزامی است.

الزامات اجرایی برنامه درسی رشته

- ۱ آموزش مدیران و هنرآموزان جهت دستیابی به شایستگی‌های حرفه‌ای و تخصصی.
- ۲ تخصیص منابع مالی لازم جهت فراهم نمودن کارگاه و تجهیزات.
- ۳ ایجاد کارگاه صنایع دستی بر اساس استاندارد فضای کارگاه آموزشی «ارزیابی و بازاریابی فرش».
- ۴ تجهیز کارگاه صنایع دستی متناسب با استاندارد کارگاه آموزشی «ارزیابی و بازاریابی فرش».
- ۵ مشارکت دیگر بخش‌های وزارت آموزش و پرورش جهت تحقق اهداف رشته صنایع دستی.
- ۶ وجود نمونه فرش‌های مختلف (انواع گلیم، جاجیم، زیلو و قالی).
- ۷ حضور یک هنرآموز و یک استادکار به‌ازای هر ۱۶ هنرجو.

ویژگی‌های دانش‌آموزان ورودی به رشته

حداقل سن: ۱۵ سال

میزان تحصیلات: اتمام پایه دهم

وضعیت جسمانی: کاملاً سالم (عدم کوررنگی، دست‌ها کاملاً سالم، پاها کاملاً سالم، عدم حساسیت به مواد شیمیایی، قدرت بدنی کافی، هماهنگی اعضای حرکتی، انعطاف‌پذیری بدن توانایی دیدن اشیاء در دور و نزدیک)

سایر ویژگی‌ها: استعداد هنری و علاقه به صنایع دستی (فرش) - علوم پایه (ریاضی)

معرفی اجزای بسته آموزشی درس «ارزیابی و بازاریابی فرش»

بسته آموزشی به‌طور کلی شامل اجزای زیر است:

کتاب درسی، کتاب همراه هنرجو، نرم‌افزار دانش‌آموز، راهنمای هنرآموز، فیلم راهنمای هنرآموز، کتاب کار، پوستر، کتاب مرجع و معرفی سایت.

در کتاب درسی «ارزیابی و بازاریابی فرش» برخی از این اجزاء وجود دارند که به‌ترتیب به شرح جدول زیر است:

مطالب ارائه شده	جزء بسته
در این جزء آموزش مربوطه به‌شکل پروژه و کارهای عملی (کار کلاسی) همراه با تصاویر، جداول و اینفوگرافی آورده شده است. در هر مرحله که نیاز دارد و ضروری است به نکات ایمنی و اصول کار اشاره شده است. کار غیر کلاسی، پرسش و تحقیق نیز در جاهایی از کتاب گنجاده شده است.	کتاب درسی
محتوی به‌شکل درهم‌تنیده شایستگی‌های فنی و غیرفنی را مورد توجه قرار داده است. براساس اهداف کلی درس، پروردگار عالم به‌عنوان خالق و صانع معرفی شده و موقعیت‌های واقعی زندگی در محتوی طراحی شده است.	کتاب همراه هنرجو
استانداردها، فرمول‌های محاسباتی، پرداخت فرش در مناطق مختلف و طبقه‌بندی آنها، جدول دسته‌بندی فرش‌ها (از نظر پرداخت) در این کتاب آمده است. همچنین برای پاسخ به برخی فعالیت‌های پژوهشی و مطالعاتی داخل کتاب درسی کتاب‌های مرجع و سایت‌های معتبر بین‌المللی و ملی در فصل‌های مختلف معرفی شده‌اند.	کتاب راهنمای هنرآموز
در این جزء روش تدریس کلی و جلسه به‌جلسه به‌همراه تجهیزات، ابزارها و مواد مصرفی مورد نیاز هر جلسه، نکات ایمنی و بهداشتی آورده شده است. همچنین آموزش مربوط به پروژه و کارهای عملی به‌طور کامل‌تر آمده است. پاسخ پرسش‌های کتاب، معرفی مشاغل مرتبط با پودمان، معرفی رشته‌های تحصیلی مرتبط با پودمان، منابع علمی مرتبط با پودمان، پروژه‌های نیمه تجویزی و غیرتجویزی، رویکرد ارزشیابی، روش ارزشیابی و روش نمره‌دهی و شرح فعالیت‌های غیرکلاسی نیز گنجانده شده است. مشکلاتی که هنرآموز در تدریس ممکن است با آن روبرو شود و راه حل‌های پیشنهادی آورده شده است. سایت‌های معتبر بین‌المللی و ملی در فصل‌های مختلف معرفی شده‌اند.	

این درس ندارد.	کتاب کار
در این جزء نکات ایمنی و تصاویر اینفوگرافیک مربوط به بخش های مختلف کتاب که می توان آن را بر دیوار کارگاه نصب کرد، آورده شده است.	پوستر
این درس به صورت خاص ندارد.	کتاب مرجع
در این بخش سایت های معتبر بین المللی و ملی در صورت نیاز در کتاب همراه هنرجو و راهنمای معلم ذکر شده است.	سایت

معرفی ویژگی های درس و واحد یادگیری

شایستگی های یادگیری	پودمان	نام و کد کتاب درسی	پایه
انبارداری مواد اولیه فرش	۱- انبارداری فرش	ارزیابی و بازاریابی فرش کد کتاب (۲۱۲۵۷۰)	۱۲
انبارداری فرش			
ارزیابی شیوه بافت فرش	۲- ارزیابی مقدماتی فرش		
تهیه شناسنامه فرش	۳- اظهارنامه نویسی		
تهیه لیست عدل بندی			
تهیه لوازم بسته بندی	۴- عدل بندی		
بسته بندی فرش			
عدل بندی فرش			
معرفی و تبلیغ فرش	۵- بازاریابی فرش		

کتاب «ارزیابی و بازاریابی فرش» دارای پنج فصل و پودمان است که به ترتیب عبارتند از: انبارداری فرش، ارزیابی مقدماتی فرش، اظهارنامه نویسی، عدل بندی و بازاریابی فرش.

فصل اول این کتاب درسی با نام «انبارداری فرش» دارای دو واحد یادگیری انبار مواد اولیه فرش و انبار فرش است. در این فصل هنرجویان پس از آشنایی با ابزار و تجهیزات و چگونگی آماده سازی انواع بسته های مواد اولیه، روش کدگذاری

و طبقه‌بندی آنها را فرا می‌گیرند. همچنین چگونگی قرار دادن آنها در انبار مواد اولیه را به شکل عملی و با رعایت نکات ایمنی می‌آموزند. روش وزن کردن، ثبت مشخصات مواد اولیه و نخ‌ها نیز از دیگر آموزش‌های عملی این بخش است. در واحد یادگیری دوم هنرجویان با انواع روش‌های انبارداری فرش آشنا می‌شوند. برای این کار می‌توانید از اولیای هنرجویانی که شغل پدرانشان در زمینه تولید و فروش فرش است، نیز کمک بگیرید. انبارداری فرش را هنرجویان در قالب گروهی می‌آموزند. لازم است در تمام مراحل کار شایستگی‌های غیرفنی مانند کار تیمی، مدیریت منابع و مسئولیت‌پذیری را نیز مورد توجه داشته و به موقع به کار گیرند.

فصل دوم کتاب به «**ارزیابی مقدماتی فرش**» اختصاص دارد که در آن هنرجویان مواردی چون گره، شیوه پودگذاری، نوع زنجیره و گلیم ابتدا و انتهای فرش و نوع شیرازه طرفین فرش را مورد بررسی و ارزیابی قرار می‌دهند. از آنجایی که هنرجویان با چند نوع بافت از جمله گلیم، جاجیم و زیلو در سال‌های قبل به شکل عملی آشنا شده‌اند و در پایه دوازدهم (همین سال) همزمان بافت قالی را می‌آموزند، در این درس شایستگی ارزیابی شیوه بافت را کسب می‌کنند. هنرجویان شیوه‌های بافت لول، نیم لول و تخت را با انواع پودگذاری در فرش‌های ترکی باف و فارسی باف با نشانه‌هایی که آموزش می‌بینند، را از یکدیگر تشخیص می‌دهند. همچنین روش‌های سربندی، زنجیره بافی ابتدا و انتها و شیرازه‌ها تشخیص داده و کیفیت‌سنجی می‌کنند. آنچه علاوه بر یادگیری شایستگی فنی این روش‌ها اهمیت دارد، شایستگی‌های غیرفنی، رعایت نکات ایمنی و توجهات زیست‌محیطی است که بایستی در کارگاه به شکل مستمر یادآوری و مورد ارزشیابی فرایندی قرار گیرد. نصب نمونه و قطعات فرش‌های دستباف مناطق مختلف بر روی دیوار کارگاه در آموزش به شما کمک بسیاری می‌کند.

فصل سوم کتاب «**اظهارنامه نویسی**» است. دو واحد یادگیری در این فصل با نام‌های تهیه شناسنامه فرش و تهیه لیست عدل‌بندی وجود دارد. در این فصل ابتدا ضرورت و اهمیت تهیه شناسنامه برای فرش تولید شده تبیین شده است. سپس فرایند گردآوری اطلاعات مورد نیاز برای تهیه شناسنامه فرش آموزش داده می‌شود. پس از آن شاخص‌های فنی مؤثر در تهیه شناسنامه و کاربردهای شناسنامه بیان شده است. شما هنرآموز گرامی، لازم است هنرجویان را در قالب گروه‌های دو یا سه نفره برای بررسی شاخص‌های فنی فرش تقسیم کرده و در نهایت شناسنامه چند فرش دستباف متفاوت را از ایشان بخواهید. برای دستیابی به انواع فرش‌ها می‌توانید از اولیای هنرجویان که در زمینه فروش فرش اشتغال دارند، کمک بگیرید. در پایان چگونگی الصاق شناسنامه فرش به پشت فرش را نیز به شکل عملی آموزش می‌بینند. لازم است در تمام مراحل کار علاوه بر شایستگی‌های فنی،

شایستگی‌های غیرفنی مانند کار تیمی، مدیریت منابع و مسئولیت‌پذیری را نیز مورد توجه داشته و به‌موقع به‌کار گیرند. توجهات زیست‌محیطی و رعایت نکات ایمنی نیز در مراحل مختلف الزامی است.

هنرجویان در واحد دوم یادگیری مراحل تهیه لیست عدل‌بندی را فرا می‌گیرند. اجزای فهرست عدل‌بندی، یک‌به‌یک برای هنرجویان تشریح شده و در بخش‌های مختلف تمرین‌های عملی برایشان آورده شده است. همکار گرامی، در این بخش لازم است ابتدا چگونگی کار با نرم‌افزار اکسل (Excel) را برای انجام چهار عمل اصلی را آموزش داده و سپس از هنرجویان بخواهید تمرین‌ها را در محیط این نرم‌افزار انجام دهند. خلاصه‌نویسی صورت عدل‌بندی و به‌فارسی و انگلیسی نیز از دیگر کارهای عملی است که در این پودمان هنرجویان می‌آموزند.

فصل چهارم کتاب به «**عدل‌بندی**» تعلق دارد. سه واحد یادگیری تهیه لوازم بسته‌بندی، بسته‌بندی فرش و عدل‌بندی فرش در این پودمان آموزش داده می‌شود. در واحد یادگیری اول (تهیه لوازم بسته‌بندی) پس از کسب آگاهی در رابطه با عوامل مؤثر در بسته‌بندی انواع تجهیزات و مواد به‌کار گرفته شده در انواع بسته‌بندی فرش، چگونگی بکارگیری و آماده‌سازی آنها آموزش داده می‌شود. تمرین‌های عملی و کارهای میدانی در بخش‌های مختلف این واحد یادگیری طراحی شده که لازم است هنرجویان آنها را انجام دهند.

هنرجویان انواع روش‌های بسته‌بندی مانند؛ رول کردن، تازدن و تخت را در واحد یادگیری دوم می‌آموزند. در این واحد یادگیری هنرجویان حتماً باید در گروه‌های دو یا سه نفره تمرین‌ها را انجام دهند. رعایت نکات ایمنی، ارگونومی و به‌کارگیری شایستگی‌های غیرفنی در مراحل مختلف این واحد یادگیری و واحد یادگیری (عدل‌بندی) بسیار ضروری است. در عدل‌بندی ابتدا اندازه‌گیری ابعاد و اجزای قالی‌ها به‌صورت دقیق انجام می‌شود. سپس عدل‌بندی، طناب‌کشی، کشیدن گونی بر روی بسته فرش و روکش کردن آن، دوخت دهانه روکش، وزن‌کشی، ثبت شماره عدل بر روی بسته و در پایان شناسه عدل بر روی آن نصب می‌گردد. فرایند انجام هر یک با تصاویر شرح داده شده است. همچنین ویژگی فضایی که در آن عدل‌بندی انجام می‌شود، بیان شده است.

فصل پنجم «**بازاریابی فرش**» نام دارد. یک واحد یادگیری در این فصل وجود دارد که معرفی و تبلیغ فرش است. هنرجویان در این فصل با انواع روش‌های تبلیغ آشنا می‌شوند. روش‌های تبلیغاتی مطلوب را فرامی‌گیرند و تکنیک‌های مختلف را در تمرین عملی به‌کار می‌گیرند. همچنین چگونگی نمایش فرش در غرفه نمایشگاهی و نکات مهم آن را با راهنمایی‌های شما همکار گرامی می‌آموزند. در پایان این واحد یادگیری روش تبلیغ اینترنتی فرش را نیز فرا می‌گیرند. با مدل‌های

کسب و کار اینترنتی آشنا شده و چگونگی به کارگیری شبکه‌های اجتماعی را بدین منظور آموزش می‌بینند.

نکات مهم در آموزش فصول کتاب

هنرآموزان گرامی برای آموزش انبارداری مواد اولیه فرش بهتر است نخ‌ها و مواد مصرفی و ابزارهای خریداری شده برای کارگاه‌های پایه دوازدهم را برای دسته‌بندی، کدگذاری و لیست‌برداری در اختیار هنرجویان قرار دهند. البته با نظارت دقیق و از ایشان خواسته شود تا براساس آموزش‌های دیده شده آنها را در قفسه‌های مناسب انبار کنند.

در بسیاری از فعالیت‌های طراحی شده در کتاب درسی الزاماً بایستی هنرجویان در قالب گروه‌های دو و یا سه نفر کار را انجام دهند، بنابراین ارزشیابی فرایندی آنها علاوه بر شایستگی فنی، شایستگی‌های غیرفنی از جمله نقش در تیم (کار گروهی) را نیز شامل می‌شود.

برای آموزش واحد یادگیری تهیه لیست عدل‌بندی و پودمان ۵ که مربوط به معرفی و تبلیغ فرش است به دلیل اینکه نیاز به رایانه است پیشنهاد می‌شود این بخش از آموزش در کارگاه نقشه‌کشی فرش و یا در سایت هنرستان برگزار شود.

برای پودمان ارزیابی فرش هنرآموزان گرامی می‌توانند از کارخانه‌های قالیشویی تکه‌های باقیمانده از فرش‌های آسیب دیده که به شیوه‌های مختلف بافته شده‌اند و روش‌های پودگذاری و سربندی‌های متفاوتی دارند، گردآوری کرده و سرکلاس بیاورند.

همچنین می‌توانند از اولیای هنرجویانی که در این زمینه اشتغال دارند برای این کار کمک بگیرند.

از هنرجویان خواسته شود تا مسائل کتاب را حل کنند و برای مهارت پیدا کردن آنان چند مسئله دیگر مشابه برایشان طراحی کنید.

بازدید از انبار مواد اولیه و انبار فرش در بازار منطقه کمک بسیاری برای فهم بهتر این محتوا می‌کند. بنابراین هنرآموزان گرامی حتماً در برنامه‌ریزی خود چند بازدید برای این درس طراحی نمایند.

چنانچه در طول سال تحصیلی در منطقه خود از برپایی نمایشگاه فرش مطلع شدید، برای دیدن روش‌های تبلیغ و معرفی فرش هنرجویان را برای بازدید و صحبت با غرفه‌دارها به آنجا ببرید.

برای همه بازدیدها از هنرجویان گزارش تفصیلی همراه با تصویر به صورت انفرادی یا گروهی درخواست کنید.

ارزشیابی فرایندی و در هر جلسه بر اساس جدول طراحی شده در این کتاب توسط

هنرآموز گرامی انجام شده (که حتماً بایستی ابتدا مراحل فرایند کار و شاخص‌های آن به‌طور کامل درج شود) و بخش مربوط به هنرجو نیز با نظرخواهی از او (خود ارزیابی) در قسمت مشخص شده ثبت می‌شود.

جلسات آموزشی

این کتاب شامل ۳۷ جلسه آموزشی (۸ ساعته) می‌باشد، که ۳۰ جلسه آن مربوط به آموزش دروس، ۲ جلسه مربوط به آزمون میان ترم و آزمون نهایی و ۵ جلسه نیز مربوط به یادآوری، پاسخ پرسش‌ها، حل مسائل و رفع اشکال هر فصل تعیین شده است.